İnsan Hakları Konseyi
Elli dokuzuncu oturum
Gündem maddesi 3
Kalkınma hakkı da dahil olmak üzere tüm insan hakları, medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların teşviki ve korunması

Bakım ve destek sistemlerinin toplumsal cinsiyet boyutları

Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılıkla ilgili Çalışma Grubu'nun raporu

Özet

Bu raporda, Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılıkla ilgili Çalışma Grubu, toplumların refahını sürdürmede bakım ve desteğin merkezi rolünü vurgulamaktadır. Bakım ve destek, herkese fayda sağlayan kolektif bir sorumluluk olmasına rağmen, kadınlar ve kız çocukları üzerinde orantısız bir yük oluşturmaya devam etmektedir ve bu durum genellikle onların insan haklarına büyük zarar vermektedir. Önemine rağmen, bakım ve destek çalışmaları genellikle bir iş olarak kabul edilmez ve kabul edildiğinde bile, değeri bilinmez, düşük ücretlendirilir ve büyük ölçüde korumasız kalır. Çalışma Grubu bu raporda, mevcut parçalı ve yetersiz bakım ve destek politikalarının cinsiyet ayrımcılığına yol açtığını savunmaktadır. Bakım alanındaki yapısal açık ve artan bakım ihtiyaçlarının olduğu, hızla yaşlanan bir dünyada, Çalışma Grubu, toplumsal cinsiyete duyarlı, insan haklarına dayalı bakım ve destek sistemleri oluşturmak için erkeklerin ve oğlan çocuklarının bakım işlerine eşit katılımını sağlamak üzere acil olarak kamu yatırımı yapılması ve kültürel normların dönüştürülmesi çağrısında bulunmaktadır.

*Mevcut Türkçe versiyon, **orjinal raporun** resmi olmayan bir çevirisidir.*

***Eşitlik İçin Kadın Platformu** için ilk etapta Deepl kullanılarak, gönüllü olarak yapılan bu çevirinin sorumluluğu Ayşe Durakbaşa ve Özlem Altıok'a aittir. Serap Altıok metne editoryal katkı sunmuştur.*

Resmi olmayan çeviridir

I. Giriş

1. Bu rapor, bakım ve destek sistemlerinin toplumsal cinsiyet boyutlarına ilişkin tematik analiz ve önerilerden oluşmaktadır. Ekte, önceki raporun sunulduğu tarihten (1) 2025 yılının Nisan ayına kadar Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Ayrımcılıkla Mücadele Çalışma Grubu'nun ana faaliyetlerine ilişkin güncel bilgiler yer almaktadır.

2. Çalışma Grubu, anketi yanıtlayan, destekleyici belgeler sunan ve bölgesel ve tematik istişarelere katılan tüm paydaşlara bu raporun hazırlanmasına yaptıkları değerli katkılarından dolayı teşekkür eder. (2)

II. Bağlamsal ve kavramsal çerçeve

3. Araştırmalar, bakım ve destek hizmetlerinin ekonomi ve toplum için hayati önem taşıdığını uzun zamandır göstermektedir. (3) Ancak, toplumsal olarak kök salmış cinsiyet stereotipleri ve ataerkil toplumsal normlar nedeniyle, (4) bakım sorumlulukları orantısız bir şekilde kadınların omuzlarına yüklenmektedir. Bakım ve destek çalışmaları genellikle iş olarak kabul edilmez ve kabul edildiğinde de değeri bilinmez, düşük ücretlendirilir ve yeterince temsil edilmez. (5) Kadınlar, tüm ücretsiz bakım çalışmalarının %76,2'sini gerçekleştirmektedir. Ayrıca, bakım ekonomisinin en önemli alanlarından biri olan sağlık sektöründeki çalışanların %70'inden fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. (6) Bu durum, cinsiyetler arası iş bölümünü hem yansıtmakta hem de yeniden üretmektedir. (7)

4. Bakım, "kendine, başkalarına ve gezegene özen gösterme eylemi olarak anlaşılır ve buna ihtiyaç duyanlara destek ve yardım sağlayarak onların onurlu ve özerk bir şekilde topluma katılmalarını sağlamak da dahildir. (8) Destek, "günlük faaliyetlerini yürütmek ve topluma katılmak için ihtiyaç duyan birine yardım veya destek sağlama eylemi" olarak anlaşılır ve bu yardım, ihtiyaç sahiplerinin temel ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda onların onurlu ve özerk bir şekilde topluma katılmalarını sağlar. (9) Bakım işi, çocuklara, hastalara, yaşlılara ve engellilere bakım gibi "doğrudan" veya "ilişkisel" bakımı ve ayrıca ev içinde ve dışında gerçekleşen "dolaylı bakımı" (10) içerir.

Resmi olmayan çeviridir

---

1 A/HRC/56/51.
2 Devletler, sivil toplum kuruluşları ve ulusal insan hakları kurumlarının katkıları https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/2024/call-inputs-mandate-working-group-discrimination-against-women-and-girls adresinde mevcuttur.
3 Silvia Federici, *Wages Against Housework* (Power of Women Collective and Falling Wall Press, 1974); Marilyn Waring, *If Women Counted* (Harpercollins, 1988); Arlie Hochschild, *The Second Shift* (Viking, 1990); ve Diane Elson, *Value: The Representation of Labour in Capitalism* (Verso, 2015).
4 Bkz. A/HRC/56/51.
5 Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Decent Work and the Care Economy (Cenevre, 2024), s. 23.
6 Sağlık çalışanları, ücretli bakım çalışanlarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır, ancak tamamını oluşturmamaktadır. Bu istatistiklere dahil edilmeyen ücretli ev çalışanları, sosyal hizmet çalışanları ve eğitim çalışanları da bulunmaktadır. Bkz. ILO, İnsana Yakışır İş ve Bakım Ekonomisi.
7 Bkz. A/HRC/53/39.
8 Birleşmiş Milletler, "Transforming care systems in the context of the Sustainable Development Goals and Our Common Agenda," United Nations Systems Policy Paper (2024), s.4.
9 A.g.e., s. 4; A/HRC/58/43, para. 5; ve A/HRC/34/58, para. 13 ve 16.
10 Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), *Decent Work and the Care Economy*, s. 19.

5. Haneler, piyasa temelli kuruluşlar, kamu sektörü ve topluluk temelli/kar amacı gütmeyen kuruluşlar, bakım ve destek sağlayan başlıca kurumlardır. Devletler ve piyasalar bakım ve destek sorumluluğunu ve maliyetini ailelere aktardığında, bu durum kadınların ve kız çocuklarının iş yükünü artırmaktadır. Koronavirüs hastalığı (COVID-19) salgını bunu en çarpıcı şekilde ortaya koymuştur. (11) Bununla birlikte, geleneksel ekonomi anlatıları, devletlerin ve piyasaların işleyişi için bakım işinin önemini göz ardı etmektedir. (12) Çalışma Grubu toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için anahtar rol oynayan feminist insan hakları temelli bir ekonomi modeli önermiştir. (13) Mevcut rapor, geçmişteki bu çalışmayı temel alarak, bakım ve destek sistemlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, insan hakları temelli bir dönüşümüne yönelik kamu yatırımları çağrısında bulunmaktadır. Nüfusun yaşlanmasıyla birlikte, birçok ülke bakım sektöründe işgücü sıkıntısı ile karşı karşıya kalmaktadır ve bu durum Afrika'da en şiddetli şekilde hissedilmektedir. (14) Sonuç olarak, bakım işlerini otomasyonla çözmek için yapay zekaya olan ilgi giderek artmaktadır. (15) Ancak yapay zeka, genellikle sosyal eşitsizlikleri yansıtan ve pekiştiren "büyük veri"ye dayandığından, cinsiyet, ırk, sınıf ve diğer eşitsizlikleri sürdürme riski taşımaktadır. (16) Dahası, yapay zeka, insan ilişkileri ve duyguları içeren doğrudan bakım ve destek çalışmalarının yerini alamaz.

6. Savaş, insan haklarının en büyük ihlalidir ve bakım ve destek sistemlerinin kurulmasına doğrudan bir tehdit oluşturmaktadır. (17) Bugün dünya çapında 120 çatışma yaşanırken, Çalışma Grubu, bazı devletlerin ve devlet dışı aktörlerin hastaneler, okullar ve konutlar dahil olmak üzere sivil bakım ve destek altyapısını kasıtlı olarak tahrip ettikleri ve açlık ve diğer yöntemleri savaş suçu, insanlığa karşı suç ve/veya soykırım olarak nitelendirilebilecek şekillerde kullandıkları ve bunun, özellikle İşgal Altındaki Filistin Toprakları ve Sudan'da, kitlesel yerinden edilme ve zorluklar içinde kadınların ve kız çocuklarının bakım ve destek çalışmalarını artırdığı konusunda derin endişe duymaktadır. (18) Kadınların ve çocukların somut korunması genellikle ihmal edilmekte ve bu durum, uygun bakım alamayan hamile kadınlar ve yeni doğan bebekleri özellikle etkilemektedir. (19)

---

11 Bkz. https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/Policy-brief-COVID-19-and-the-care-economy-en.pdf; ve Soraya Seedat ve Marta Rondon, "Women's well-being and the burden of unpaid work", *BMJ*, cilt 374, No. 1972 (Ağustos 2021).

12 Bkz. A/HRC/44/51.

13 A/HRC/53/39, para. 59.

14 Mathieu Boniol ve diğerleri, "The global health workforce stock and distribution in 2020 and 2030: a threat to equity and 'universal' health coverage?", *BMJ Global Health*, cilt 7, sayı 6 (Haziran 2022). Avrupa ülkelerinde, hemşirelik mesleği ve evde bakım çalışanları, büyük ölçüde eksiklik yaşanan 19 meslek arasında yer almaktadır – Bkz. https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2023-12/2021_Labour_shortages_surpluses_report.pdf, s. 9.

15 Jennifer Rhee "From ELIZA to Alexa: automated care labour and the otherwise of radical care", *Feminist AI*, Jude Browne ve diğerleri, ed. (Oxford University Press, 2023), s. 155.

16 Sharla Alegria ve Catherine Yeh, "Machine learning and the reproduction of inequality", *Contexts*, cilt 22, sayı 4 (Kasım 2023), s. 34–39. Çalışma Grubu'nun 2026 tematik raporu, dijital yaşamlarımızda toplumsal cinsiyet eşitliğine odaklanacak ve yapay zekanın toplulukları sömürmek yerine onlara bakmak için nasıl kullanılabileceğini ele alacak.

17 Bkz. https://www.ohchr.org/en/statements-and-speeches/2025/03/turbulence-and-unpredictability-amid-growing-conflict-and-divided.

18 Bkz. https://www.un.org/unispal/document/gaza-un-human-rights-experts-condemn-israeli-decision-to-re-open-gates-of-hell-and-unilaterally-change-conditions-of-truce-deal/ ve https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/05/horrors-sudan-know-no-bounds-warns-turk-urging-end-conflict.

19 Dördüncü Cenevre Sözleşmesi, madde 91. Ayrıca bkz. https://www.justsecurity.org/92562/a-zone-of-silence-obstetric-violence-in-gaza-and-beyond/.

Resmi olmayan çeviridir

Savaş silahı olarak yaygın bir şekilde kullanılan tecavüz ve kaçırma olayları (20) kadınlar ve kız çocukları üzerinde orantısız bir etkiye sahiptir. Silahlı çatışmalar, yerinden edilme, yoksulluk, işsizlik (21) gıda güvensizliği, uluslararası yardımlarda ciddi azalmalar ve hareketlerinin giderek kısıtlanması (22) nedeniyle kadınların bakım sorumlulukları artmaktadır.

7. Bakım krizinin altında yatan demografik değişiklikler, epidemiyolojik ve iklimsel değişikliklerle birlikte görülmektedir ve bunların tümü birlikte ele alınmalıdır. (23) İklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkeler, aynı zamanda kadın ve kız çocuklarının anne ölümleri, çocuk evlilikleri, ergen hamilelikleri ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet açısından en büyük tehlike altında olduğu ülkelerdir. (24) Bakım ve desteğe yönelik kamu yatırımları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bu sorunları ele almak için gereklidir. Aynı zamanda, bakım ve destek politikaları, mevcut sömürücü ve istismarcı ekonomik kalkınma modellerine alternatifler oluşturmak için kritik öneme sahiptir. (25) Kaliteli sağlık hizmetleri, çocuk bakımı ve diğer bakım ve destek hizmetlerine yapılan kamu yatırımları, ekonomik çarpan etkisi yaratır ve düşük karbonlu bakım işleri yaratarak yeşil ekonomilere fayda sağlar. (26)

8. Bakım ve destek sağlayanların ve ihtiyaç duyanların özerkliğini ve haysiyetini sağlamak, insan haklarının yerine getirilmesi için kilit öneme sahiptir. Kadınların ve kız çocuklarının kimlikleri, deneyimleri ve karşılaştıkları zorluklar sadece toplumsal cinsiyet tarafından değil, aynı zamanda engellilik, yaş, sınıf, ırk, etnik köken, cinsel yönelim ve göçmenlik statüsü gibi diğer faktörler tarafından da şekillenir. (27) Çalışma Grubu, bakım ve destek sistemlerine, cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmayı ve tüm insan haklarının ön koşulu olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletmeyi amaçlayan kesişimsel feminist bir perspektiften yaklaşmaktadır.

9. Toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı artan tepkiler bağlamında, bakım ve destek sistemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletmek her zamankinden daha acildir. (28) Yaşlanan nüfus ve düşen doğum oranları nedeniyle, bugün birçok hükümet doğum yanlısı ve "aile odaklı" politikaları teşvik etmektedir. (29) Ancak, kadınlara "ulusun yeniden üretilmesi" görevini vermek, cinsel haklar ve üreme hakları yanısıra cinsiyete dayalı şiddetle mücadele çabaları da dahil olmak üzere, kadınların zor kazanılmış haklarını tehdit etmektedir. (30)

Resmi olmayan çeviridir

---

20 Hannah Davis, "Sectarian violence simmers in Homs", *New Lines Magazine*, 10 Mart 2025. Ayrıca bkz. https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/easo-coi-report-syria-situation-women.pdf.

21. Bkz. https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2025/02/three-years-of-full-scale-war-in-ukraine-roll-back-decades-of-progress-for-womens-rights-safety-and-economic-opportunities.

22 Çalışma Grubu'nun Afrika ve Orta Doğu'daki sivil toplum kuruluşlarıyla yaptığı istişarelerde ifade edilen görüşler. Ayrıca bkz. İnsan Hakları İzleme Örgütü, "Yemen: warring parties restrict women's movement", 4 Mart 2024.

23 Bruce Barrett, Joel W. Charles ve Jonathan L. Temte, "Climate change, human health, and epidemiological transition", *Preventative Medicine*, cilt 70 (2015), s. 69–75.

24 Bkz. https://www.unfpa.org/press/global-climate-crisis-putting-women-and-girls-extreme-danger-unfpa-warns-new-data.

25 Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesi Birimi (UN-Women). The climate-care nexus: addressing the linkages between climate change and women's and girls' unpaid care, domestic and communal work (New York, Kasım 2023).

26 Amanda Novello, "Building narratives for a caring green economy" (Feminist Green New Deal Coalition, 2021); ve BM, "Transforming care systems in the context of the Sustainable Development Goals and Our Common Agenda" s. 7.

27 A/HRC/38/46, paragraf 11.

28 Bkz. A/HRC/56/51.

29 Yakın Ertürk, "Care crisis, anti-gender authoritarianism and feminist possibilities," *Feminist Dissent* (forthcoming)
Çevirmenlerin notu: Bu makale orjinal rapordan sonra yayınlanmıştır. Bkz.
https://journals.warwick.ac.uk/index.php/feministdissent/article/view/1981

30 Bkz. https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/03/turkey-withdrawal-istanbul-convention-pushback-against-womens-rights-say

Gerçek eşitliğin (*substantive equality*) sağlanması, kültürel normların dönüştürülmesini, bakım sorumluluklarının toplumsal cinsiyet rollerinden ayrılmasını gerektirir. Bakım ve desteği düzenleyici ilkeler olarak benimseyen devletlerde dönüştürücü bir değişim için, bakım işlerinin eşitlikçi bir şekilde yeniden dağıtılmasını sağlayacak politikalar gereklidir. Çalışma Grubu, bakım ve destek sistemlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan sürdürülebilir olmasını sağlamak için bütüncül yaklaşımların gerekli olduğunu belirtmektedir. Çalışma Grubu, dönüştürücü maddi cinsiyet eşitliğini sağlamak için kapsamlı ve uygulanabilir bir yol haritası sunmak üzere yakın zamanda yayınladığı Maddi Cinsiyet Eşitliği Rehber Belgesi'nde ortaya koyduğu CREATE çerçevesine özellikle atıfta bulunmaktadır. "CREATE" adındaki her harf, devletlerin ve diğer paydaşların aşağıdaki amaçlar için üstlenmeleri gereken eylemlerin temelini temsil etmektedir: (a) zararlı sosyal normlara, ayrımcılığa ve şiddete karşı koymak; (b) sosyo-ekonomik eşitsizlikleri gidermek; (c) yasal ve yapısal engelleri ortadan kaldırmak; (d) proaktif yasalar ve politikalar benimsemek; (e) kurumsallaşmış ataerkil iktidar yapılarını dönüştürmek; ve (f) kadınların ve kız çocuklarının katılımını ve etkinliğini artırmak. (31) Bu rapor, İnsan Hakları Konseyi'nin 54/6 sayılı kararı ve ardından Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin bakım ve destek ile ilgili insan hakları temelli yaklaşıma dair raporunda oluşturulan ivmeyi temel almaktadır. Bu raporda temel terimler tanımlanmakta ve ilgili uluslararası insan hakları standartları analiz edilmektedir. (32)

III. Ücretsiz bakım ve destek hizmetlerinin kadın ve kız çocuklarının hakları üzerindeki etkisi

10. Başkalarına bakmak içsel olarak değerlidir, ancak maddi açıdan büyük ölçüde karşılıksız kalmaktadır. Kadınlar her gün tahmini 12,5 milyar saatlik ücretsiz bakım işi yapmaktadır ve bu da küresel ekonomiye en az 10,8 trilyon ABD doları değer katmaktadır. Ücretli olsaydı, ücretsiz çocuk bakımı ve ev işleri, küresel gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYİH) yüzde 9'una eşittir. (33) Asgari ücret ödenirse, ücretsiz bakım işinin toplam değeri küresel teknoloji endüstrisinin finansal değerinin üç katı olacaktır. (34) Bu önemli bir katkı olsa da, kadınlar ve kız çocukları tarafından yapılan ücretsiz fiziksel, zihinsel ve duygusal bakım ve destek işlerinin orantısız payı, onların insan haklarını tam olarak gerçekleştirebilme yeteneklerini zayıflatmaktadır.

A. Eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması hakkı

11. Bakım işlerinin görünmezliği, değersizleştirilmesi ve özel alana veya aile alanına itilmesi ve ücretsiz bakım işlerinin genel ekonomi için merkezi öneminin yeterince tanınmaması, kamu yatırımlarının eksikliğine ve kadınların ücretsiz bakım işlerinin artmasına neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının hem temel nedeni hem de sonucu olarak tanımlanan (35) toplumsal cinsiyet kalıpları, kız çocuklarını ve kadınları öncelikle başkalarına hizmet etmek ve başkalarını besleyip kollamakla sorumlu olarak tasvir etmektedir. Bu durum da cinsiyete dayalı iş bölümünü şekillendirmekte; sonuç olarak da bakım ve desteğin sağlanması ve alınmasında cinsiyet ayrımcılığına yol açmaktadır.

Resmi olmayan çeviridir

---

31 Bkz. A/HRC/WG.11/42/1.

32 A/HRC/58/43, paragraf 6 ve 33.

33 ILO, *Care Work and Care Jobs for the Future of Decent Work* (Cenevre, 2018).

34 Clare Coffey ve diğerleri, "Time to care" (Ocak 2020), Oxfam, "Takers not Makers" (Ocak 2025), s. 40'ta alıntılanmıştır.

35 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, maddeler 3, 11, 13 ve 14 bakım ekonomisi ile kırsal kesimdeki kadınlar, istihdam ve sosyal yardımlar arasındaki ilişki için ayrıca bkz. www.ohchr.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2Fhrbodies%2Fcedaw%2Factivities%2FGeneral-Recommendation-41-gender-stereotypes.docx&wdOrigin=BROWSELINK

12. Bakım işi “kadın işi” olarak görüldüğünde, kadınlar ailelerine bakmak için izin almaya daha yatkın olarak görülür ve bu nedenle işverenler için daha az çekici hale gelir. Bakım işi yapmak isteyen veya buna ihtiyaç duyan erkekler, işyeri politikaları ve toplumsal cinsiyet kalıp yargıları gibi zorluklarla karşı karşıya kalır. (36) Cinsiyetçi kalıp yargıların dönüşümü ve "çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde erkek ve kadınların ortak sorumluluğunun tanınması"(37) bu nedenle kadın ve kız çocuklarının insan haklarından yararlanabilmelerini sağlamak için çok önemlidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, erkeklerin bakım ve desteğe daha fazla katılımları, babalık deneyimlerinin daha bütünsel hale gelmesi, daha eşit ve tatmin edici eş ilişkileri ve bakmakla yükümlü oldukları kişilerle daha yakın ilişkiler kurmaları yoluyla erkekler için dönüştürücü bir etki yaratabilir. (38)

B. Eğitim hakkı

13. Eğitim hakkı çoğu ülkede saygı duyulan bir insan hakkı olmasına rağmen (39), kız çocukları ev işlerini yerine getirmek veya aile üyelerine bakmak için eğitimlerini sıklıkla yarıda kesmek zorunda kalmakta veya bu farklı sorumlulukları "dengelemek" için mücadele etmek zorunda kalarak oyun ve boş zamanlarından mahrum kalmaktadırlar. (40) Yoksulluk ve ücretli ve ücretsiz bakım işleri dahil olmak üzere çocuk işçiliği, kız çocuklarının okul terk ve okul dışı kalma oranlarının yüksek olmasına neden olmaktadır. (41) Çalışma Grubu'nun 14 ila 18 yaş arası kız çocuklarıyla yaptığı istişare sırasında paylaşılan yaşam deneyimleri, yoksulluk, yerinden edilme, çocuk evliliği ve aşırı bakım işi arasındaki kalıcı bağlantıları vurgulamıştır. Bu durum, kız çocuklarının ruh sağlığı üzerinde ve okulda kalma ve/veya başarılı olma becerileri üzerinde de olumsuz etkilere sahiptir.

C. İstihdam ve ekonomik katılım hakkı

14. Ücretsiz bakım ve destek çalışmaları, kadınların kayıtdışı, yarı zamanlı, düşük ücretli ve genellikle sendikasız işlerde yoğunlaşmasına yol açarak, genel gelirlerini olumsuz etkiler. (42) Ücretsiz bakım işi, kadınların işgücü piyasasının dışında kalmasının başlıca nedenidir (43) ve erkekler daha çok eğitim ve sağlık gibi diğer nedenleri gösterme eğilimindedir. 2023 yılında bakım sorumlulukları nedeniyle küresel işgücüne katılmayan 748 milyon kişinin 708 milyonu kadındı. (44)

15. Özellikle engelli çocuklar için olmak üzere, uygun fiyatlı ve yüksek kaliteli çocuk bakımına yönelik kamu yatırımlarının eksikliği, bölgesel istişareler sırasında tekrar tekrar gündeme getirilen bir konuydu. Kadınların ücretsiz bakım işlerinde orantısız bir şekilde pay sahibi olması, zaman yoksulluğuna, yorgunluğa ve bakım verenlerin tükenmişliğine neden olmaktadır ve erkeklerle kadınlar arasındaki ücret farkının da bir nedenidir.

36 Brigid Schulte, "Providing Care Changes Men," 4 Şubat 2021.
37 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, madde 5. Ayrıca bkz. Sözleşmenin giriş kısmı ve madde 10.
38 Bkz. A/HRC/WG.11/37/1.
39 İstisnalar için bkz. örneğin A/HRC/53/21.
40 Asya, Afrika ve Orta Doğu'dan kız çocuklarıyla yapılan istişare sırasında ifade edilen görüşler. Ayrıca bkz. Plan International, Real Choices, Real Lives – Out of Time: The Gendered Care Divide and its Impact on Girls (2024).
41 Kelly Yotebieng, What we know (and do not know) about persistent social norms that serve as barriers to girls' access, participation and achievement in education in eight sub-Saharan African countries (New York, Birleşmiş Milletler Kız Çocuklarının Eğitimi Girişimi, 2021), s. 9; ve African Union Strategy for Gender Equality and Women's Empowerment 2018-2028, s. 24.
42 Bkz. A/HRC/44/51.
43 Bkz. https://www.ilo.org/resource/news/unpaid-care-work-prevents-708-million-women-participating-labour-market; ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, *Joining Forces for Gender Equality: What is Holding us Back?* (Paris, 2023).
44 ILO, The impact of care responsibilities on women's labour force participation, Statistical Brief, 29 Ekim 2024, s. 1.

Resmi olmayan çeviridir

Bu fark, beyaz olmayan kadınlar ve yerli kadınlar için daha yüksektir. (45) Mevcut eğilimler, ücret farkının 134 yıl daha kapanmayacağını göstermektedir. (46) Kadınlar ve kız çocukları anne olduklarında, ücretsiz bakım işleri ile maddi ihtiyaçları ve bakım ihtiyaçları artarken, annelik cezası nedeniyle kazançları azalmaktadır. (47) Buna karşılık, erkekler "babalık ikramiyesi"nden yararlanmaktadır. (48)

D. Sağlık hakkı

16. Kadınların sağlık hakkından yararlanma becerisi, ücretsiz bakım işlerinin düzeyleri de dahil olmak üzere bir dizi karmaşık faktöre bağlıdır. Gerçekleştirilen bakım işlerinin türü ve bunların tekrarlayıcı veya basit niteliği, sadece yüksek ve düşük gelirli ülkelerdeki bakım verenler arasında değil, aynı zamanda aynı ülke içindeki farklı gelir grupları arasında da farklılık göstermektedir. (49) Çocuklarla oynamak gibi doğrudan ücretsiz bakım işleri stresi azaltıcı ve tatmin edici olabilirken, bu işleri dışarıya yaptırmak için maddi imkânları olmayan kadınlar, zaman alıcı ve fiziksel olarak zorlu ev işleri gibi dolaylı bakım işleriyle yükümlüdürler ve bu da yorgunluk ve strese yol açmaktadır. Ev işlerini ve çocuk bakımını çok stresli bulan kadınlar, bu tür ücretsiz işlerden düşük stres bildiren kadınlara göre daha yüksek kortizol seviyelerine sahiptir ve normal kortizol seviyelerine daha yavaş dönerler, (50) bu da depresyon dahil olmaküzere olumsuz ruh sağlığı sonuçlarını kısmen açıklamaktadır. Ayrıca, bilişsel ve duygusal katılım, boş zaman, öz bakım ve aile ve arkadaşlarla iletişim eksikliği, sıkıntı, depresyon ve kaygıya yol açabilir. (51) Kendi tercihleriyle bekar anne olanlar da dahil olmak üzere bekar ebeveynler ve eşcinsel çiftler, ek baskıya maruz kalabilirler ve hamilelik sırasında ya da ebeveynler olarak ihtiyaçlarını gündeme getirmeyebilirler. (52)

17. Sağlık ve çevre krizleri sırasında, karşılıksız bakım ve destek emeğin aşırı payı, kadınların ve kız çocuklarının kendi sağlık ihtiyaçlarını karşılamalarını daha da zorlaştırmakta ve cinsiyete dayalı şiddet riskini artırmaktadır. COVID-19 salgını, kadınların ve kız çocuklarının ücretsiz bakım yükünün artışı, sosyal izolasyon, sağlık ve sosyal hizmetlere erişimin azalması ve cinsiyete dayalı şiddetin yoğunlaşmasıyla nasıl mağdur olduklarını ortaya koymuştur. (53) Kadınlar ve kız çocukları, HIV ve nadir hastalıklar da dahil olmak üzere hastalık ve sağlık sorunları olan kişilerin bakıcıları olarak daha fazla damgalanma, ayrımcılık ve sosyal dışlanma ile karşı karşıya kalırken, kendileri de bu tür hastalıklarla yaşıyor olabilirler. (54)

---

45 American Association of University Women, The not so simple truth about the gender pay gap, 2025 update.
46 Dünya Ekonomik Forumu, *Global Gender Gap Report 2024* (Cenevre, 2024).
47 Bkz. A/HRC/53/39.
48 YoonKyung Chung ve diğerleri, The parental gender earnings gap in the United States (United States Census Bureau, November 2017); ve A/HRC/44/51.
49 BM Kadın Birimi, *Progress of the World's Women 2019–2020: Families in a Changing World* içinde "Caring families, caring societies", s. 140–173.
50 A. Sjörs, T. Ljung ve I.H. Jonsdottir, Soraya Seedat ve Marta Rondon, "Women's well-being and the burden of unpaid work", BMJ, cilt 374, No. 1972 (Ağustos 2021) içinde alıntılanmıştır.
51 Bruce S. McEwen "Central effects of stress hormones in health and disease: understanding the protective and damaging effects of stress and stress mediators", *European Journal of Pharmacology*, cilt 583 (Nisan 2008), Soraya Seedat ve Marta Rondon, "Women's well-being and the burden of unpaid work" te alıntılanmıştır.
52 Bölgesel istişareler sırasında ifade edilen görüşler. Bkz. Elia Psouni, Julia Berg ve Hanna Persson, "Solo mothers' by choice experiences during pregnancy and early parenthood: thoughts and feelings related to maternal health services", *Sexual and Reproductive Healthcare*, cilt 33 (Eylül 2022).
53 BM Kadın Birimi, *Measuring the Shadow Pandemic: Violence against Women During COVID-19* (2021).
54 Bkz. https://www.unwomen.org/en/what-we-do/hiv-and-aids.

Resmi olmayan çeviridir

Bu tür damgalanma ve ayrımcılık, sağlık hizmetlerine erişimlerini zayıflatmaktadır. Madencilik endüstrilerinin neden olduğu çevresel bozulma nedeniyle su kaynakları tükenip kirlendiğinde, genellikle su toplama görevini üstlenen kadınlar ve kız çocukları daha uzun mesafeler kat etmek zorunda kalmaktadır. Kirlenmiş su kaynakları ayrıca aile üyeleri arasında hastalıklara yol açarak bakım işlerini daha da artırabilmektedir. (55) Ücretsiz bakım işlerinin bu şekilde artması, kadınların ve kız çocuklarının fiziksel ve zihinsel yorgunluğunu ve zaman yoksulluğunu daha da şiddetlendirebilir.

E. Sosyal güvenlik hakkı

18. Sosyal güvenlik, bakım ve destek sistemleri için vazgeçilmez olan yüksek kaliteli kamu hizmetlerini gerektirir. (56) Ücretsiz bakım ve destek işlerinin eşit paylaşımını ve cinsiyet eşitliğini sağlamak için, annelik, babalık, ebeveynlik ve aile yardımlarını kaliteli çocuk bakım hizmetlerine erişimle birleştirmek gerekir. Norveç'in, hem babaların hem de annelerin babalık izni alması için özel teşvikler sunan ve hiçbir hanenin "anaokulunda yer için toplam vergiye tabi gelirinin yüzde 6'sından fazlasını" ödememesini sağlayan politikaları, kurumsal değişimin bakım işlerinin daha eşitlikçi bir şekilde dağıtılmasına nasıl yol açabileceğini göstermektedir. (57) Benzer şekilde, hak temelli rehabilitasyon ve uzun süreli bakım ve destek hizmetleri, yardımcı cihazlar ve erişilebilir konut ve altyapının mevcudiyeti, engelli ve yaşlı kişilerin özerkliğini ve bağımsız yaşamlarını teşvik etmek üzere engellilik yardımları ve yaşlılık maaşlarının yanında önemli birer tamamlayıcıdır ve böylece bakım verenlerin ücretsiz bakım ve destek işlerini hafifletmektedir.

F. Siyasi ve kamusal hayata katılma hakkı

19. Kadınların bakım işleri, siyasette yeterince temsil edilememelerine de etki etmektedir. 2024 yılında, dünya genelinde kadınlar ulusal parlamentolardaki koltukların yalnızca yüzde 27'sini veyerel yönetimlerdeki koltukların %35,5'ini elinde tutuyordu. Toplam 107 ülkede hiç kadın devlet başkanı olmamıştır. (58) Ücretsiz bakım işleri zaman ve enerji tüketerek kadınların kamusal hayata katılmalarını engellemektedir. Buna karşılık, kadınların yeterince temsil edilmemesi, onları doğrudan etkileyen konulara yeterince ilgi gösterilmemesine ve bu konulara yeterince kaynak ayrılmamasına yol açmaktadır: bu konular arasında yüksek kaliteli çocuk bakımı ve uzun süreli bakım ve destek, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve cinsiyete dayalı şiddet ve göçmen işçi politikaları sayılabilir.

IV. Ücretli bakım ve destek hizmetlerinde cinsiyet eşitsizlikleri

20. Büyük ölçüde toplumsal cinsiyet stereotiplerinden dolayı, kadınlar bakım sektöründe aşırı oranda temsil edilmektedir. Bu sektör, genellikle kadınların ücretsiz bakım işlerinin doğal bir uzantısı olarak görülmekte ve bu nedenle de değeri bilinmemektedir. (59) Bu durum, ücretler, iş kalitesi, kariyer gelişimi, emekli maaşları ve emeklilik birikimleri üzerinde etkilere sahiptir. (60)

---

55 A.g.e.

56 A/HRC/53/39, paragraf 44–47. Ayrıca bkz. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, hedef 5.4.

57 Norveç'ten yazılı katkı.

58 Bkz. https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2024/09/five-actions-to-boost-womens-political-participation.

59 Bölgesel istişarelerde katılımcılar tarafından belirtilen mevcut enflasyon ve gıda fiyatlarındaki artış bağlamında, kadınların daha düşük gelirleri ciddi sorunlar yaratmaktadır.

60 A/HRC/44/51, paragraf 14.

Resmi olmayan çeviridir

Kadınlar, sağlık hizmetleri (hemşire, hemşire yardımcısı ve evde sağlık yardımcısı olarak), çocuk bakımı (okulöncesi öğretmen, öğretmen yardımcısı ve kreş çalışanı olarak), yaşlı bakımı, engelli desteği (yardımlı yaşam tesisi personeli, evde bakım sağlayıcıları ve profesyonel kişisel asistanlar olarak), sosyal hizmet (sosyal hizmet uzmanı, danışman ve vaka yöneticisi olarak) ve ev işleri (dadı, aşçı ve temizlikçi olarak) dahil olmak üzere ücretli bakım ve destek çalışanları arasında aşırı oranda temsil edilmektedir. Ücretli bakım hizmetlerinde çalışan kadınların, özellikle sağlık çalışanları ve ev işçileri, göçmen kadınlar da dahil olmak üzere, işyerlerinde cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddete maruz kalma riski daha yüksektir. (61)

A. Sağlık hizmetleri

21. Dünya çapında sağlık ve bakım sektöründe çalışanların yüzde 67'si kadındır. Bu sektördeki ortalama kazançlar diğer sektörlere göre daha düşüktür. (62) Kadınlar, küresel sağlık işgücünün %70'ini oluşturmasına rağmen, sağlık hizmetlerinde üst düzey pozisyonların sadece %25'ini işgal etmektedir. (63) Kadın sağlık çalışanları, daha düşük statü ve daha düşük ücretli pozisyonlarda yoğunlaşmaktadır ve bazı işlerin kadınlara (örneğin hemşirelik) veya erkeklere (örneğin cerrahi) uygun olduğu yönündeki toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının yol açtığı yatay mesleki ayrımcılık nedeniyle daha da dezavantajlı durumdadır. Dikey ve yatay mesleki ayrımcılık ve kadınların sağlık sektöründe düşük ücretli pozisyonlarda yoğunlaşması, sektördeki cinsiyetler arası ücret farkının (yüzde 25 ila 26) büyük bir kısmını açıklamaktadır. (64) Sağlık ve hemşirelik mesleklerinde farklı unvanlar ve türler, bazılarına sosyal koruma sağlarken diğerlerine sağlamayarak, örneğin "teknik olarak hemşire olmayan hemşireler" durumunda olduğu gibi, istikrarsızlık yaratmaktadır. (65) Asya ve Güney Afrika'da, toplum sağlığı çalışanlarının çoğunluğunu oluşturan kadınlar, muazzam kaynak kısıtlamaları altında temel hizmetleri sunmaktadır, ancak ücret almamaktadır. Ücret alanlar bile (örneğin Hindistan'da) genellikle sosyal güvenlik yardımlarından yararlanamamaktadır. (66)

22. Kadınlar genellikle hastanelerde "ön saflarda" yer alırlar ve burada taciz ve şiddete maruz kalırlar. (67) Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, kadın sağlık çalışanı olmanın işyerinde şiddet riskinin artmasıyla ilişkili olduğunu ve genç kadınların daha yüksek risk altında olduğunu göstermektedir. Hastalar, hastaların yakınları, meslektaşlar ve amirler işyerinde şiddetin başlıca failleri olsa da, hemşirelere yönelik cinsel taciz genellikle doktorlar tarafından gerçekleştirilmektedir. (68)

---

61 BM Kadın Birimi Politika Özeti, From evidence to action: tackling gender-based violence against migrant women and girls (2021); and May-Elizabeth Pere-ere Ajuwa et al., "Workplace violence against female healthcare workers: a systematic review and meta-analysis", *BMJ Open*, cilt 14, No. 8 (Ağustos 2024).

62 ILO ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), *The Gender Pay Gap in the Health and Care Sector: A Global Analysis in the Time of COVID-19* (2022).

63 DSÖ, *Delivered by Women, Led by Men: A Gender and Equity Analysis of the Global Health and Social Workforce* (2019).

64 A.g.e.

65 Çalışma Grubu'nun istişareleri sırasında ifade edilen görüşler.

66 Çalışma Grubunun Asya ve Pasifik ile Afrika'da yaptığı istişareler. Ayrıca bkz. Madeleine Ballard ve diğerleri, "Payment of community health workers", *The Lancet Global Health*, cilt 10, sayı 9 (Eylül 2022).

67 May-Elizabeth Pere-ere Ajuwa ve diğerleri, "Workplace violence against female healthcare workers: a systematic review and meta-analysis".

68 A.g.e., s. 5–7.

Resmi olmayan çeviridir

B. Ev işleri

23. Bakım krizi şu anda ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtı söylem ve politikalar bağlamında gerçekleşen, ulusötesi ve ırksal cinsiyet ayrımına dayalı bakım işlerinin bölüşümüyle "yönetilmektedir." Dünyadaki 67 milyon ev işçisinin yüzde 80'i kadındır ve beşte biri göçmendir; bunların büyük çoğunluğu küresel Güney'den gelmektedir. (69) Ev işleri, küresel istihdamın yüzde 2,3'ünü ve dünya çapındaki kadın istihdamının %4,5'ini oluşturmaktadır. (70) Göçmen ev işçileri, işgücü piyasalarında yalıtılmış ve bağımlı yapısal konumları ve ulusal, dini ve etnik kökenleriyle ilgili stereotipler nedeniyle yaygın insan hakları ihlallerine maruz kalmaktadır. Göçmen kadın ev işçileri uzun çalışma saatleri, cinsel ve cinsiyete dayalı şiddet, pasaportlarına el konulması, zorla çalıştırılma ve ücret hırsızlığı ile karşı karşıya kalmaktadır. Suç mağduru olduklarında, yasalar genellikle onların lehine uygulanmamaktadır ve kovuşturma oranları ve para cezaları ihlalcileri caydırmak için çok düşüktür. (71) Çalışma Grubu'nun Asya-Pasifik istişaresi sırasında bildirildiği üzere: "Çok iyi yasalarımız var, ancak bunlar uygulanmıyor."

24. Riskler ve savunmasızlık, düzensiz durumda olan göçmen ev işçileri için daha da ağırlaşmaktadır, zira bu işçiler, istismarcı bir işverenden korunmak için devlet makamlarına başvurdukları takdirde genellikle sınır dışı edilme riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Adalete erişim, bazı durumlarda yasaların gerektirdiği şekilde işverenleriyle birlikte yaşayan ve ilgili dil becerileri ve diğer kaynaklardan yoksun olabilen göçmen ev işçileri için büyük bir zorluktur. Birçok ülkede, mevcut asgari ücret yasaları göçmen işçilere uygulanmamaktadır ve göçmen ev işçileri açlık çekmekte, uygun uyku alanlarından ve mahremiyetten yoksun kalmaktadır. Bölgesel istişarelere katılanlar, ev işçilerinin genel olarak, özellikle de göçmen ev işçilerinin, asgari ücret ve sosyal güvenlik dahil olmak üzere iş kanunlarından hariç tutulduğunu da bildirmiştir. Ayrıca, silahlı çatışmalar ve doğal afetler sırasında, göçmen ev işçileri barınaklardan hariç tutulmaktadır.

C. Tarımsal işler

25. Aile için ekin yetiştirme, hasat ve işleme, hayvan ve ekin bakımı gibi bazı tarım işleri bakım işi olarak kabul edilebilir. Küresel Güney'de, kırsal kesimdeki kadınlar tarım işgücünün en az yarısını oluşturmakta ve aile ve topluluk arazilerinde formel ve enformel (kayıtdışı) istihdamda çalışmaktadır. (72) Balıkçılıkta veya aile tüketimi ve geliri için ekin yetiştirmede oynadıkları önemli role rağmen, (73) (74) Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), kadınların başı olduğu hanelerin, erkeklerin başı olduğu hanelere kıyasla sıcak, stres ve seller nedeniyle önemli ölçüde daha fazla gelir kaybına uğradığını tahmin etmektedir. (75) Bu yüzyılın ortasına kadar, iklim değişikliği 158 milyon kadına ve kıza daha yoksulluk getirebilir ve bu sayı, etkilenen erkekler ve oğlan çocuklarının toplam sayısını 16 milyon aşacaktır. (76)

---

69 Bkz. https://www.iom.int/news/iom-releases-guidelines-labour-recruiters-migrant-domestic-workers.
70 Charlotte Junghus ve Anna Olsen, Making Decent Work a Reality for Domestic Workers: Progress and Prospects in Asia and the Pacific Ten Years After the Adoption of the Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189) (ILO, Bangkok, 2021).
71 Çalışma Grubu'nun Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile Asya-Pasifik danışma toplantılarında ifade edilen görüşler
72 Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), *The Status of Women in Agrifood Systems* (Roma, 2023).
73 Oxfam International, Position paper on gender justice and the extractive industries (Mart 2017), s. 6.
74 Shalmali Guttal, "Food systems transformation through feminist climate justice", Feminist Climate Justice Think Pieces No. 4 (New York, BM Kadın Birimi, 2024).
75 FAO, *The Unjust Climate: Measuring the Impacts of Climate Change on Rural Poor, Women and Youth* (Roma, 2024).
76 Laura Turquet ve diğerleri, *Feminist Climate Justice: A Framework for Action* (New York, BM Kadın Birimi, 2023).

Resmi olmayan çeviridir

Erkeklerin iş bulmak için kentsel alanlara göç etmesi, genellikle kadınları ailenin geçimini sağlayan ve endüstriyel-ticari ürün (*cash crop*) yetiştiren çiftliklerin tek veya başlıca yöneticileri haline getirir. Ekip biçmek ve yiyecek toplamak için arazi bulunmadığında, gıda güvenliği ve geçim kaynakları tehdit altına girer. Toprak verimsizleştiğinde ve su kirlendiğinde, kadınlar geçimlerini sağlamak için daha çok, daha uzun süre veya evlerinden daha uzak yerlerde çalışmaya eğilimlidirler. (77) Kadınların tarım işlerinden uzaklaşması, onları günlük ev işlerinde çok güvencesiz çalışma biçimleri aramaya itmektedir. (78)

V. Bakım ve desteğe ihtiyaç duyan kadın ve kız çocuklarına yönelik cinsiyet ayrımcılığı

26. Ücretsiz ve ücretli bakım işlerinin çoğunu üstlenen kadınlar ve kız çocukları, yoksulluk, toplumsal yalıtım, çeşitli ayrımcılık biçimleri, barınma, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetlere erişim eksikliği, şiddet ve topluma katkıda bulunma ve aktif olarak katılma fırsatlarının olmaması nedeniyle ihtiyaç duydukları bakım ve desteği alamamaktadır. (79) Sömürge mirası, on yıllardır süren neoliberal politikalar ve sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi, sağlık hizmetlerini karşılayamayan çok sayıda insanı geride bırakmış, kadınların hasta bakımı için harcadıkları zamanı artırmış ve kadınların insana yakışır işlere erişim fırsatlarını (80) ve ihtiyaç duydukları bakımı alma imkânlarını olumsuz etkilemiştir. (81)

A. Engelli kadınlar ve kız çocukları

27. Bu zorluklar, bakım ve destek sağlayan engelli kadınlar için daha da karmaşıktır. Ayrıca, bakım ve desteğin hem sağlayıcıları hem de alıcıları olarak toplumsal cinsiyete özgü benzersiz zorluklarla karşı karşıyadırlar. Toplumsal tutumlar, engelli kadın ve kız çocuklarını bir yük veya yalnızca bakım sağlayıcılar olarak gören ve onların onurunu, özerkliğini, iradesini ve sosyal katılımını göz ardı eden kalıp yargıları sıklıkla sürdürmektedir. Dahası, onların bakış açıları ve hakları genellikle ne toplumsal cinsiyet ne de engellilikle ilgili toplumsal hareketler tarafından temsil edilmemektedir, bu da onlara bakım ve destek sistemleri de dahil olmak üzere, hayatlarını doğrudan etkileyen politikaların şekillendirilmesinde söz hakkı bırakmamaktadır. Engelli kız çocukları, genellikle sosyo-kültürel ve dini geleneklerle gerekçelendirilen zararlı uygulamalara maruz kalma riski altındadır. (82) Engelli kız çocuklarının, özellikle zihinsel engelli kız çocuklarının evlendirilmesi, genellikle gelecekteki güvenlik, bakım ve finansman sağlama bahanesiyle gerekçelendirilmektedir. (83) Engelli kız çocukları, aile içinde toplumsal yalıtım, ayrımcılık ve sömürüye maruz kalmaktadır; aile etkinliklerinden dışlanmakta, evden çıkmaları ve okula gitmeleri engellenmekte ve ev işlerini yapmak zorunda bırakılmaktadır. Engelli kadınların savunuculuk faaliyetlerine rağmen, engellilik politikaları ve sigortalar toplumsal cinsiyet sorunlarını ihmal etmeye devam etmektedir. (84)

77 Oxfam International, Position paper on gender justice and the extractive industries, s. 6 ve 7.
78 Sri Lanka Kadın Eylem Ağı'ndan (Women's Action Network) alınan bilgi.
79 Women with Disabilities Australia, "The status of women and girls with disability in Australia", Position Paper (Kasım 2019).
80 A/HRC/53/39, para. 21. Ayrıca bkz. Lourdes Benería, Günseli Berik and Maria S. Floro, "Paid and unpaid work: meanings and debates", *Gender, Development and Globalization: Economics as if All People Mattered* (New York, Routledge, 2016)
81 African Union Strategy for Gender Equality and Women's Empowerment 2018–2028, s. 25.
82 Bunlar arasında "merhamet cinayetleri", bebek öldürme, "ruhların ele geçirdiği" suçlamaları ve beslenme ve gıda kısıtlamaları yer almaktadır. Bkz. Engelli Kişilerin Hakları Komitesi, General Comment No. 3 (2016), para. 36.
83 Engelli Kişilerin Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 3 (2016), para. 36.
84 Çalışma Grubu'nun istişareleri sırasında ifade edilen görüşler.

Resmi olmayan çevirisidir

Örneğin, Avustralya'da, 600.000 engelliye hizmet veren ilerici bir politika olan Ulusal Engellilik Sigorta Programı'na (85) katılanların sadece yüzde 37'si kadın ve kız çocuklarıdır. (86) Engellilik hizmetlerine erişimde cinsiyet uçurumu, kırsal alanlarda yaşayanlar için daha da belirgindir.

28. Engelli kadın ve kız çocuklarının destek ihtiyaçlarının belirlenmesinde cinsiyet önyargısı, desteğe erişimin önünde engel oluşturmaktadır. (87) Cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin eksikliği, cinsiyete özgü ihtiyaçların ve sonuçların belirlenmesi ve ele alınması çabalarını engellemektedir. Örneğin, otistik kız çocuklarının yaklaşık %80'i 18 yaşına kadar teşhis edilememektedir. (88) Otistik bireyler, özellikle kadınlar ve cinsiyet çeşitliliği olan kişiler, sistemdeki toplumsal cinsiyet önyargısı nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimde önemli engellerle karşılaşmaktadır.

29. Bakım ve destek sorumluluklarını yalnızca kadınlara yüklemek, bakım ve desteğe ihtiyaç duyan engelli kişilerin haklarını zedelemektedir. Bakım verenlerin dinlenmelerini ve kendilerine bakmak için zaman ayırmalarını engellemek, sadece bakım verenlerin sağlığını ve refahını değil, aynı zamanda sağlayabilecekleri bakım ve desteğin kalitesini de zedelemektedir. Bu durum, bakım verenlerin destekledikleri engelli kişilerin ihmal edilmesine veya istismara uğramasına yol açabilir. Bakım verenlerin istihdam ve geçim kaynaklarından mahrum bırakılması da hanenin yoksullaşmasına yol açabilir. Bakıcıların kendileri engelli kişiler olduğunda bu durum daha da kötüleşebilir. Ayrıca, engelli kişiler ve onlara bakım ve destek sağlayan kişiler genellikle damgalanır ve dışlanır. Engelli hakları savunucuları, engelli kişilerin bakıcı olarak ihtiyaç ve haklarının ve engelli kişilerin aile bakıcılarının ihtiyaçlarının genellikle "hem engelli hakları hareketinin hem de kadın hakları hareketinin çatlakları arasında kaldığını" vurgulamıştır.

B. Yaşlı kadınlar

30. Bakım ve desteğe ihtiyaç duyan birçok yaşlı kadın, genellikle başkalarına da bakım sağlar. (89) Birçok ülkede, torunların bakımını öncelikle büyükanneler üstlenir. (90) Kamu hizmetlerinin ciddi şekilde yetersiz olduğu Afrika'nın bazı bölgelerinde, yaşlı kadınlar genellikle yetim ve/veya hasta aile üyeleriyle HIV'li kişilere bakar. (91) Bununla birlikte, yaşlı kadınlar kendileri için bakım ve desteğe erişimde zorluklarla karşılaşır. Cinsiyetler arası gelir farkı, emekli maaşları ve birikimlerde fark yaratmakta ve yaşlı kadınlar arasında yoksulluğu artırmaktadır. (92) Birçok ülkede, kamu tarafından sağlanan uzun süreli bakım hizmetleri herkese sunulmamakta ve/veya kaliteli olmamaktadır. (93)

---

85 Bkz. https://www.ndis.gov.au/understanding/what-ndis.

86 Bkz. https://www.aihw.gov.au/reports/disability/people-with-disability-in-australia/contents/people-with-disability/prevalence-of-disability.

87 A.g.e.

88 Robert McCrossin, "Finding the true number of females with autistic spectrum disorder by estimating the biases in initial recognition and clinical diagnosis", *Children*, cilt 9, No. 2 (Şubat 2022), s. 272.

89 Çalışma Grubu'nun istişareleri sırasında ifade edilen görüşler. Ayrıca bkz. Cong Zhang ve diğerleri, "The rise of maternal grandmother childcare in urban Chinese families", *Journal of Marriage and Family*, cilt 81, No. 5 (2019), s. 1174–1191.

90 Çalışma Grubunun anketine verilen devlet yanıtları, bazı devletlerin (örneğin Singapur) "çocuklarının bakımında ebeveynlerinin, büyükanne ve büyükbabalarının, kayınvalide ve kayınpederlerinin veya kayınvalide ve kayınpederlerinin yardımını alan çalışan annelere" vergi indirimi sağladığını göstermektedir.

91 Scalabrini Merkezi'nden (Güney Afrika) alınan bilgi. Ayrıca bkz. BM Kadın Birimi, Landscape of care work in Uganda (2024).

92 Marta Roig ve Daisuke Maruichi, Economic well-being at older ages: prospects for the future, Policy Brief, Department of Economic and Social Affairs, Ocak 2023.

93 Çalışma Grubu'nun istişareleri sırasında ifade edilen görüşler. Ayrıca bkz. Uganda'nın yazılı katkısı.

Resmi olmayan çeviridir

Kaynakları veya geçim kaynakları olmayan yaşlı kadınlar, kendilerini istemeden evlerinde veya standartların altında bakım tesislerinde yalıtılmışhalde bulabilirler. (94) Çalışma Grubunun anketine verilen yanıtlar, bakım evlerinde istihdam koşullarının düzenlenmemesi, yüksek maliyetler ve düşük bakım kalitesinin yaygın sorunlar olduğunu göstermektedir. (95) Uzun süreli bakıma ilişkin araştırma ve politikalara yatırım yapan ülkelerde bile, uzun süreli bakım ihtiyaçlarının toplumsal cinsiyet boyutları ihmal ediliyor. (96) Buna ek olarak, yaşlı LBTQI+ kadınlar, kurumsal bakıma erişimde belirgin zorluklar ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadır. (97)

C. Göçmen kadınlar ve kız çocukları

31. Baskın ekonomik büyüme temelli kalkınma modelleri, kadınların ve kız çocuklarının "tükenmesi" ve "küresel bakım zinciri" aracılığıyla yoksul ülkelerden zengin ülkelere bakım kaynaklarının aktarılmasıyla gelişmektedir. (98) Yoksulluk, işsizlik, iklim değişikliği ve silahlı çatışmalar birçok kişiyi göç etmeye "iterken", aile yapılarının değişmesi, toplumların yaşlanması ve orta ve yüksek gelirli ülkelerde kadınların istihdamının artması nedeniyle bakım ve destek talepleri, kadınları bu ülkelerdeki bakım sektörüne "çekmektedir." Çalışma Grubunun anketine ve istişarelerine verdikleri yanıtlarda, tüm bölgelerden gelen göçmen kadınlar, hastanelere, doğum yardımlarına ve emeklilik/emeklilik yardımlarına erişim eksikliği de dahil olmak üzere sosyal korumanın eksikliğini bildirmiştir. Kaçak göçmen kadınlar ve kız çocukları için, bu sorunlar, insan hakları ihlallerine maruz kalma risklerini artıran, göçmen karşıtı ve yabancı düşmanı söylem ve politikaların artması bağlamında daha da ağırlaşmaktadır. (99) Kadınların iş için göç etmelerine getirilen kısıtlamalar gibi kadınları "korumayı" amaçlayan politikalar, kadınların insan haklarını ihlal etmektedir. (100) Bu tür yasaklara rağmen, kadınlar ekonomik nedenlerle ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet dahil insan hakları ihlallerinden kaçmak için göç etmektedir. Ancak, düzensiz göç, kadınların savunmasızlığını ve sömürü ve insan kaçakçılığı riskini artırmaktadır. (101)

32. Çoğu sosyal koruma programında cinsiyet duyarlılığının eksikliği, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri ile sağlık koşullarının hariç tutulması, aile içi şiddetle ilgili zararlar için izin ve yardım sağlanmaması, kadınların ve kız çocuklarının yaşam döngüsü boyunca bakım veren veya bakım alan rollerinde desteklenmemesi ve yardımların hak sahiplerinin medeni durumu ve resmi istihdam durumuna veya kadınların erişemeyeceği belirli belgelere bağlı kılınmasında açıkça görülmektedir. (102)

Resmi olmayan çeviridir

---

94 A/HRC/41/33, paras. 28 ve 55. Ayrıca bkz. A/HRC/53/39.
95 Mimi Alphonsus "Calls grow to regulate elders' homes as Lanka's elderly population increases", *The Sunday Times*, 28 Ocak 2024.
96 Kristina Chelberg ve Linda Steele, "Hidden in plain sight: women and gendered dementia dynamics in the Australian Aged Care Royal Commission", *Journal of Aging Studies*, cilt 71 (Aralık 2024).
97 Kaos GL tarafından sağlanan bilgi. Ayrıca bkz. https://www.17mayis.org/images/publish/pdf/yaslaniyoruz-lubunya-anket-gorusmeler-ve-calisma-raporu-16-05-2022.pdf ; ve A/75/258, para. 12.
98 Bkz. A/HRC/44/51.
99 Bkz. https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/07/racism-and-xenophobia-put-human-rights-human-trafficking-victims-risk-un.
100 Bkz. https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/%40asia/%40ro-bangkok/%40ilo-kathmandu/documents/publication/wcms_792239.pdf.
101 Bkz. https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/07/racism-and-xenophobia-put-human-rights-insan-ticareti-mağdurları-risk-un.
102 Bkz. A/HRC/53/39.

D. Özgürlüğünden mahrum bırakılmış kişiler ve aile üyeleri

33. Beyaz olmayan kadınlar, yerli kadınlar ve göçmen kadınlar, kurumlara yerleştirilme, hapsedilme ve gözaltına alınma riskine daha fazla maruz kalmaktadır. Kadınlar ve kız çocukları, çocuklarının bakımı için düzenlemeler yapılması da dahil olmak üzere, cezaevi ve gözaltı sistemlerinde farklı ihtiyaçlara sahip olmanın yanı sıra (103) hapisteki aile üyeleri ve çocuklarının refahı için ziyaretlerde bulunurken, yiyecek götürürken ve savunuculuk yaparken de etkilenmektedir. Kadınlar, özgürlüklerinden mahrum bırakılmış akrabalarına, devletin garanti etmesi gereken temel ihtiyaç maddelerini sağlarlar. (104) Sık sık ayrımcılığa maruz kalırlar ve yüksek düzeyde stres, kaygı ve ıstırap nedeniylesağlık sorunları yaşarlar. Aile üyelerine, örneğin giriş ve çıkışta özel sağlık muayeneleri gibi vesilelerle gereksizce yüklenen maddi yüklerle ve güvenli ve onurlu koşullarda düzenli ziyaretlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunlarla karşı karşıya kalırlar. (105)

E. Kırsal kesimde yaşayan kadınlar ve kız çocukları

34. Cinsiyet eşitsizliği, ayrımcı kalkınma ve sömürgecilik, kölelik, ırkçılık ve çevre tahribatının mirası nedeniyle, kırsal bölgelerdeki kadınlar anlamlı sağlık, eğitim ve istihdam fırsatlarından mahrum bırakılmıştır. (106) Kırsal bölgelerde genellikle doktor eksikliği vardır, bu da kadınların ve kız çocuklarının temel sağlık ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığı, ancak ücretsiz bakım ve destek işlerinin aşırı ölçüde arttığı anlamına gelir. Kırsal kesimdeki kadınlar ve kız çocukları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarını gerçekleştirmede de zorluklarla karşılaşmaktadır. 15 ila 19 yaş arası kız çocukları için, anne sağlığı sorunları engelliliğin en önemli nedenleri arasındadır. (107) Kırsal bölgelerde doğurganlık oranları kentsel bölgelere göre daha yüksektir ve daha fazla genç yaşta doğum gerçekleşmektedir. (108) Doğum kontrol yöntemlerine erişim düşüktür, anne ölümleri ve obstetrik fistül ve rahim sarkması gibi hastalıklar ise yüksektir. (109)

35. Yaşlı kadınlar, çocukları iş için kentsel alanlarda yaşamaya eğilimli oldukları için kırsal alanlarda temel sağlık hizmetlerine erişimde belirgin zorluklarla karşılaşmaktadır. (110) Kırsal alanlarda yaşayan insanlar, sigorta ve sağlık hizmetlerine erişimden yoksun oldukları için ev ve çiftlik kazalarından ve bunların sonucunda ortaya çıkan sakatlıklardan daha fazla muzdarip olma eğilimindedir. Dünya çapında milyonlarca kadın, bazen tarım makineleri, engebeli arazi ve ulaşım altyapısı ile ilgili zorluklar gibi tehlikeli koşullarda tarım işçisi olarak çalışmaktadır. (111)

---

103 Bkz. United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (Bangkok Rules/Bangkok Kuralları).

104 A.g.e.

105 Principles and Good Practices on the Protection of the Rights of Women Relatives of Persons Deprived of their Liberty (Bogotá Principles/Bogotá İlkeleri), International Network of Women Relatives of Persons Deprived of their Liberty, Ekim 2022.

106 Bkz. A/HRC/53/39.

107 Dünya Sağlık Örgütü, *Global Health Estimates 2020: Deaths by Cause, Age, Sex, by Country and by Region, 2000*–2019 (Cenevre, 2020).

108 Mathias Lerch, "Regional variations in the rural-urban fertility gradient in the global South", *PLOS One*, cilt 14, No. 7 (2019). Ayrıca bkz. https://www.choiceforyouth.org/assets/Docs/198f89dc19/PositionPaper_CSW_DEF.pdf ve https://www.apa.org/pubs/reports/rural-women-summary.pdf.

109 Bkz. A/HRC/47/38 ve https://www.choiceforyouth.org/assets/Docs/198f89dc19/PositionPaper_CSW_DEF.pdf.

110 Kevin Kinsella, "Küresel nüfus yaşlanmasının kentsel ve kırsal boyutları: genel bakış", *The Journal of Rural Health*, (2001) cilt 17, No. 4, s. 314–322.

111 Çalışma Grubunun Orta Doğu ve Kuzey Afrika istişaresinde ifade edilen görüşler. Ayrıca bkz. ILO ve FAO, *Extending Social Protection to Rural Populations: Perspectives for a Common FAO and ILO Approach* (Cenevre, 2021).

Resmi olmayan çeviridir

Tehlikeler arasında pestisitlere maruz kalma ve ısı stresi yer almaktadır ve bu da özellikle adet gören ve hamile kadınlar için belirli cinsiyete bağlı zararların riskini artırmaktadır. (112) Tarımda kayıt dışı işgücü oranı %93,6'dır ve tarım işçileri mevcut yasal düzenlemeler ve sosyal korumalardan genellikle hariç tutulmaktadır. (113)

VI. Öz bakım ve kolektif bakım

36. Dünya Sağlık Örgütü, öz bakımı, bireylerin, ailelerin ve toplulukların sağlık çalışanlarının desteği olsun ya da olmasın, kendi sağlıklarını geliştirme, hastalıkları önleme, sağlığı koruma ve hastalıklarla başa çıkma becerisi olarak tanımlamaktadır. (114) Öz bakım, insan hakları belgelerinde açıkça kodlanmamış olsa da, feminist akademi ve savunuculukta hayati bir tema olmuştur. (115) Öz bakım, sağlık hakkı, bedensel özerklik, dinlenme ve boş zamanla ilgili haklar için ve bu nedenle bakım ve destek sistemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için vazgeçilmezdir önemli bir boyutudur.

Eşitsiz bakım sorumluluğu, kadınların kendilerine bakma yeteneklerini önemli ölçüde tehlikeye atmaktadır. Bakım verenler – ücretli veya ücretsiz olsun – kendi sağlık ve refahlarını koruyamadıklarında, verdikleri bakımın kalitesi kaçınılmaz olarak düşer. Kadınlar ve kız çocukları başkaları tarafından bakıldığında ve desteklendiğinde, akran desteği de dahil olmak üzere, kendi seçtikleri özbakımı uygulayabilecekleri alan ve özerkliğe sahip olmaları da önemlidir. Özbakım için zaman, alan ve kaynakların sağlanması bu nedenle bir lüks değil, onurlu bakım ilişkileri ve insan haklarının yerine getirilmesi için gerekli bir ön koşuldur.

37. Beden özerkliği ile cinsel ve üreme sağlığı haklarının sistematik olarak ihlal edilmesi ve ev dışına çıkma kısıtlamaları, kadınların ve kız çocuklarının kendi bakımlarını yapma becerilerini sınırlamaktadır. 57 gelişmekte olan ülkedeki kadınların neredeyse yarısı, eşleriyle cinsel ilişkiye girip girmeyeceğine, doğum kontrolü kullanıp kullanmayacağına veya sağlık hizmeti alıp almayacağına karar verme hakkından mahrumdur. (116) Engelli kadınların ve kız çocuklarının özerkliği genellikle daha da fazla reddedilmektedir. (117) Her yıl dünya genelinde toplam 121 milyon olan gebeliklerin neredeyse yarısı istenmeyen gebeliklerdir ve bunların yüzde 60'ından fazlası kürtajla sonlandırılmaktadır. Tüm kürtajların yaklaşık yüzde 45'i güvenli değildir ve tüm anne ölümlerinin yüzde 5 ila 13'üne neden olmaktadır. 30'dan fazla ülke, kadınların ev dışına çıkma hakkını kısıtlamaktadır. (118)

112 European Agency for Safety and Health at Work, "Reproductive effects caused by chemical and biological agents" 23 Kasım 2012.
113 ILO, *Women and Men in the Informal Economy: A Statistical Picture*, üçüncü baskı (Cenevre, 2018).
114 Bkz. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/self-care-health interventions
115 Laura Pautassi, "El cuidado como cuestión social desde un enfoque de derechos" (Hak temelli bir bakış açısıyla sosyal bir sorun olarak bakım), Serie Mujer y Desarrollo, No. 87 (Latin Amerika ve Karayipler, Ekim 2007), Laura Pautassi, "The right to care: from recognition to its effective exercise" (Friedrich Ebert Stiftung, Mart 2023) adlı raporda alıntılanmıştır.
116 Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, *State of World Population 2021 – My Body Is My Own: Claiming the Right to Autonomy and Self-Determination*
117 Engelli Kişilerin Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 3 (2016).
118 A.g.e.

Resmi olmayan çeviridir

38. Öz bakımı sağlamak için gerekli olan boş zaman hakkı, sadece bireyler için değil, aileleri için de yeterli dinlenme olmadan aşırı uzun saatler çalışmanın risklerini kabul eden bir insan hakkıdır. (119) Zaman yoksulluğu, büyük ölçüde ücretsiz bakım sorumlulukları nedeniyle kadınları ve kız çocuklarını orantısız bir şekilde etkileyen yaygın bir sosyal durumdur (120) ve sağlık ve refah üzerinde önemli sonuçları vardır, olumsuz fiziksel ve zihinsel sonuçlara katkıda bulunur. (121) Zaman yoksulluğu, bireylerin zaman eksikliği sosyal bağları zayıflatarak birbirleriyle bağlantı kurma, birbirlerini destekleme ve bakım sağlama fırsatlarını sınırladığından, toplulukları da etkilemektedir.

39. Kolektif bakımın bir örneği, 1990'larda Afrika'da AIDS salgını sırasında birbirlerine duygusal destek ve iyi beslenme ve yaşam konusunda tavsiyeler sunan kadın aktivistler tarafından geliştirilmiştir. (122) Kendi kendine bakım için gerekli olan bu kolektif bakım modeli, kadınların korunması, öz bakımı ve güvenliği için kolektivist alternatifler sunan Mesoamerican Initiative of Women Human Rights Defenders (Mesoamerican Kadın İnsan Hakları Savunucuları Girişimi) gibi insan hakları savunucularının çalışmalarında da yansıtılmaktadır. (123) Bu yaklaşım, gezegenin bakımı için de geçerlidir. Hava, su ve toprak gibi hayati kaynaklar azaldıkça ve kirlendikçe, herkesin sağlığı bozulur ve kadınların ücretsiz bakım işleri artar. (124) Kendi kendine bakım ve kolektif bakım, hayati doğal kaynakların korunması ve insanların kendi kendine bakımla doğrudan ilgili haklarını kullanmalarını sağlayan sosyal ve fiziksel bir bakım altyapısının oluşturulmasıyla mümkündür: dinlenme ve boş zaman hakkı, bedensel özerklik hakkı ve cinsel ve üreme sağlığı da dahil olmak üzere sağlık hakkı. (125)

VII. Umut vaat eden uygulamalar

40. Ücretsiz bakım işinin tanınması, azaltılması ve yeniden dağıtılması ile ücretli bakım işinde çalışanların daha adil bir şekilde ödüllendirilmesi ve karar alma süreçlerinde temsil edilmesi konusunda bazı umut verici gelişmeler ve iyi uygulamalar bulunmaktadır. (126) Ekvador, 2008 yılından bu yana evde yapılan bakım hizmetlerini üretken iş olarak tanımış ve "çocuk bakımı, engelli bakımı ve işçilerin iş faaliyetlerini yerine getirebilmeleri için gerekli diğer hizmetleri sunmayı" taahhüt etmiş, "ev işleri ve aile yükümlülüklerinde erkek ve kadınların ortak sorumluluğu ve karşılıklılığı"na atıfta bulunmuştur. (127) Meksika, 2020 yılında Sosyal Güvenlik Kanunu'nda (madde 201) yaptığı reformla, katkı payı sisteminin hak sahipleri olan erkek ve kadın bakıcıların çocuklarını çocuk bakım hizmetlerine kaydettirmelerine izin vermektedir. (128)

Resmi olmayan çeviridir

---

119 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, madde 24.
120 Plan International, *Real Choices, Real Lives – Out of Time: The Gendered Care Divide and its Impact on Girls*; ve Make Mothers Matter, "Time poverty and the motherhood penalty", 9 Temmuz 2024.
121 Elizabeth Hyde, Margaret E. Greene ve Gary L. Darmstadt, "Time poverty: obstacle to women's human rights, health and sustainable development", *Journal of Global Health*, cilt 10, No. 2 (Kasım 2020).
122 Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Ortak Programı (UNAIDS) tarafından yazılı katkı.
123 Bkz. https://im-defensoras.org/en/2022/12/protecci%C3%B3n-integral-feminista/. **Çevirmenlerin notu:** Türkiye'de kadın hareketinin kullandığı *Dayanışma Yaşatır* sloganı da kollektif bakım kavramı çerçevesinde düşünülebilir.
124 Oxfam International, Position paper on gender justice and the extractive industries, s. 1.
125 Bkz. A/HRC/47/38.
126 Diğer umut verici uygulamalar için bkz. A/HRC/58/43 ve A/HRC/55/34.
127 Ekvador Anayasası'nın 333. maddesi, UN-Women, Global Gender Equality Constitutional Database (BM Kadın Küresel Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anayasal Veritabanında) alıntılanmıştır. Ayrıca bkz. 325 ve 329. maddeler.
128 Çalışma Grubu'nun istişareleri sırasında ifade edilen görüşler. Ayrıca bkz. https://www.unicef.org/innocenti/media/10246/file/UNICEF-Innocenti-GRASSP-MexicoReport-December-2024.pdf, s. 28.

Kanada Hükümeti, 2024 yılında tüm çocukların bakım hakkını güvence altına alan bir yasa çıkarmış ve bunu "günde 10 dolarlık çocuk bakımı " ile uygulamaya koymuştur. (129) Kanada politikası ayrıca, yerli toplulukların ve çocukların yüksek kaliteli, uygun fiyatlı ve erişilebilir çocuk bakımı haklarına odaklanmaktadır. (130) Tunus'ta 2021 yılında kabul edilen 37 sayılı yasa, ev işlerini düzenlemekte, evde ücretsiz bakım sağlayanlara sosyal güvenliği genişletmekte ve çocuk işçiliğini yasaklamaktadır. (131) Çin'de, Medeni Kanun'un (2020) 1088. maddesi, boşanma durumunda aile içinde çocuk bakımı veya yaşlı bakımı daha fazla sağlayan) eşe maddi tazminat öngörmektedir. (132) Belediye düzeyinde umut vaat eden modeller arasında, kadınların iş eğitimi, spor veya eğitim için zaman harcadıkları, personel ise aile üyelerine ücretsiz olarak bakım hizmeti verdiği Bogotá'daki Manzanas del Cuidado yer almaktadır; buna ek olarak, uygun fiyatlı çocuk bakım tesislerinin sayısı da artırılmıştır. (133) Men Care gibi sivil toplum kampanyaları, çocuk bakımında kadınlar ve erkekler arasında daha eşit bir dağılım teşvik etmek için kültürel normları dönüştürmek amacıyla farklı bölgelerde yürütülmektedir.

41. Amerika Birleşik Devletleri ve Norveç'te, ev tabanlı birinci basamak sağlık hizmetleri ve gaziler için geriatrik değerlendirme, bakım verenler için geçici bakım yardımları gibi, kamu tarafından sağlanan, kurum dışı uzun süreli bakım ve destek hizmetlerine ilişkin bazı umut verici modeller de bulunmaktadır. Evde bakım hizmetleri ve huzurevleri çoğu yaşlı için genellikle çok pahalı olsa da, birçok hükümet evde bakım ihtiyacını kabul etmekte ve bazıları (örneğin Estonya) yaşlıların "yerinde yaşlanmalarını" sağlamak için sosyal yardım politikalarını reformdan geçirmiştir. (135) Çalışma Grubu'nun anketine verilen yanıtlar, ödenekler ve ödemeler gibi ulusal düzeyde doğrudan tazminat ve vergi indirimi ve vergi kredisi politikaları gibi dolaylı tazminat dahil olmak üzere hükümet politikalarının aile bakıcılarına yardımcı olabileceğini göstermektedir. Resmi sosyal güvenlik ağlarının bulunmadığı Etiyopya'da, yerli toplulukların öncülüğündeki girişimler bakım ve destek hizmetlerine giderek daha fazla katılmaktadır. (136) Asya'da, aşağıdakileri geliştirme eğilimi vardır. Resmi bakım kurumları ile gayri resmi bakım arasında işbirliği yoluyla sağlanan toplum temelli sosyal bakım, yaşlıların kendi topluluklarında evlerinde bakılmasında kritik bir rol oynamaktadır. (137)

42. Göçmen işçilerin giderek daha görünür ve örgütlü hale gelmesi (138) ve onlara beceri eğitimi sağlama çabaları da umut verici gelişmelerdir. (139)

Resmi olmayan çeviridir

---

129 Çalışma Grubu'nun istişarelerinde ifade edilen görüşler. Ayrıca bkz. Kanada Hükümeti, Toward 10-a-day: early learning and childcare, https://www.canada.ca/en/employment-social-development/campaigns/child-care.html ; ve https://globalnews.ca/news/10328712/national-child-care-system-legislation.

130 Çalışma Grubu'nun istişareleri.

131 Çalışma Grubu'nun istişareleri. Ayrıca bkz. Avocats sans frontières, "Towards stronger protection for domestic workers in Tunisia: challenges and recommendations", Policy Brief, 22 Haziran 2023.

132 Bkz. https://en.humanrights.cn/2024/04/17/2412743810154240a2937e9f3f510b47.html

133 Çalışma Grubunun Latin Amerika ve İspanya ile Doğu Avrupa ve Batı Asya'dan katılımcılarla yaptığı istişareler. Ayrıca Kolombiya Ombudsman Ofisi'nin yazılı katkısına ve Kolombiya Ulusal Bakım Stratejisi'ne bakınız.

134 Bkz . A/HRC/WG.11/37/1 ve https://www.mencare.org

135 Çalışma Grubu'nun istişareleri sırasında ifade edilen görüşler ve sivil toplum kuruluşlarından alınan yazılı katkılar. Ayrıca bkz. Estonya Ulusal Denetim Ofisi'nin https://www.riigikontroll.ee/DesktopModules/DigiDetail/FileDownloader.aspx?FileId=19686&AuditId=6596 adresinde bulunan belgesi.

136 Etiyopya İnsan Hakları Komisyonu'nun yazılı katkısı.

137 Sasakawa Barış Vakfı, *Community-based Care for Older Persons* (2019).

138 Bkz. https://medium.com/iom-development-fund-newsletter/raising-the-voices-of-migrant-domestic-workers-in-jordan-a-project-by-migrants-for-migrants-51c143269b21

139 Bu özel projeler Asya-Pasifik istişarelerinde bahsedilmiştir. Bkz. https://thailand.iom.int/promise-programme

Asya-Pasifik istişaresine katılan göçmen ev işçileri, göçmen ev işçilerini korumak için adil ve etik işe alım sistemleri oluşturma çabalarına ve bu sistemlerin gerekliliğine dikkat çekmişler ve Ürdün'de uygulanan, göçmen kadınların savunuculuğunu içeren bir sistemi iyi bir uygulama örneği olarak göstermişlerdir. Sri Lanka'daki birçok ulusal sağlık kurumunda bulunan "tek durak hizmet merkezleri", toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarına bakım ve destek sağlamak için iyi bir uygulama örneğidir. (140) Cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarına yönelik toplum temelli bakım ve destek konusunda umut verici modeller de bulunmaktadır. Örneğin, Uganda'daki SASA! ve Mozambik'teki Oxfam Novib programı, toplum aktivistleriyle birlikte çalışarak toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet konusunda kültürel açıdan uygun farkındalık çalışmaları yürütmekte, toplumsal cinsiyet stereotiplerine karşı çıkmakta ve toplumsal (cinsiyet rollerini dönüştürmektedir. (141) Uluslararası hukukta bakımı merkeze almayı amaçlayan feminist hukuk çalışmaları da, öz bakım ve kolektif bakım arasındaki bağlantıları araştıran umut verici bir girişimdir. (142)

VIII. Sonuçlar ve öneriler

A. Sonuç

43. Bakım ve destek sistemlerinin dönüştürülmesi, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve gerçek anlamda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için gereklidir. Mevcut bakım ve destek politikaları yetersizdir ve hizmetler genellikle erişilemez ve/veya pahalıdır, bu da birçok kadın ve kız çocuğunun temel insan haklarından yararlanmasını engellemektedir. Bu yapısal eksiklik, süregelen yoksulluk, derinleşen eşitsizlik, silahlı çatışmalar, militarizasyon ve tekrarlayan ekonomik, ekolojik ve sağlık krizleri ortamında evrensel sosyal koruma ve yardımın bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu başarısızlıkların sonuçları herkesi etkilese de, küresel olarak tüm ücretsiz bakım hizmetlerinin dörtte üçünü sağlayan kadınlar ve kız çocukları, bakım ve destek hizmetlerindeki eksiklikten orantısız bir şekilde etkilenmektedir.

44. Yaşlanan nüfus, yoğunlaşan cinsiyetçi tepki ve doğum yanlısı ve "aile odaklı" politikaların yeniden ortaya çıkması gibi yeni demografik ve siyasi eğilimler, ücretsiz bakım ve desteğin eşitsiz dağılımını ve kadınlar ve kız çocukları, özellikle yoksulluk ve marjinalleşme yaşayanlar, engelli kadınlar ve kız çocukları, yaşlı kadınlar, kırsal bölgelerden ve azınlık gruplarındankadınlar ve kız çocukları ile göçmen kadın ev işçileri için insan hakları ihlallerini daha da artıracak gibi görünüyor.

45. Sömürge mirası ve şiddet, ırk, renk, cinsiyet, soy ve ulusal veya etnik köken temelinde ayrımcılıkla birlikte, yapısal bakım eksikliğini daha da ağırlaştırmaya devam etmektedir. Bu faktörler, göçmen kadınların emeği ile sürdürülen küresel bakım zincirlerini şekillendirmektedir. Herkes için işe yarayan bakım ve destek sistemleri oluşturmak için, bu tarihsel ve yapısal adaletsizlikler ve eşitsizlikler uygun çözümler ve tazminatlar yoluyla ele alınmalıdır. Mevcut sömürücü, kâr odaklı ekonomik sistem dönüştürülmeli ve insanlara ve gezegene özen göstermeye odaklanan bir sosyal sistem teşvik edilmelidir.

Resmi olmayan çeviridir

140 Sri Lanka Kadın Eylem Ağı'nın (Women's Action Network) yazılı katkısı.
141 Michau (2008), Kelly Yotebieng, What we know (and do not know) about persistent social norms that serve as barriers to girls' access, participation and achievement in education in eight sub-Saharan African countries, s. 9.
142 Bkz. https://www.durham.ac.uk/news-events/latest-news/2024/12/new-project-puts-care-at-the-centre-of-international-law-research/

46. Bakım ve destek, dört ana kurum aracılığıyla sağlanmaktadır: aile, piyasa, kamu sektörü ve toplum temelli/kar amacı gütmeyen kuruluşlar. Bakım ve destek bağlamında, devlet ve piyasadan ailelere sorumluluk ve maliyetin aktarılması, kadınlar ve kız çocukları için iş yükünün artması anlamına gelmektedir. Tersine, devletlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, kapsayıcı ve insan haklarına dayalı bakım ve destek sistemlerine yönelik kamu yatırımlarının güçlendirilmesi, devletlerin uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeleri için hayati önem taşımaktadır.

47. COVID-19 salgını, mevcut bakım ve destek sistemlerindeki yapısal ve toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin kalıcılığını ve derinliğini ve bakımın toplumların refahı için hayati önemini ortaya koymuştur. Ancak dünya, özellikle ücretsiz bakım ve ev işleri, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili karar alma ve cinsiyete duyarlı bütçeleme konularında, 2030 yılına kadar toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunda hala geride kalmaktadır. Kadınların sağlık hizmetleri hala yetersiz finanse edilmektedir. Ücretsiz ve ücretli bakım ve destek çalışanları olarak ve bakım ve desteğe ihtiyaç duyanlar olarak kadınlar, karar alma süreçlerinde ne yazık ki hala yeterince temsil edilmiyor. Bu durum sürdürülemez ve hem toplumsal cinsiyet eşitliğini hem de toplumların refahını zedeliyor. Uluslararası toplum ve devletler, eşitliğin önündeki bu engelleri acilen ele almalı ve bakım ve desteğe ihtiyaç duyan tüm insanların ve bunları sağlayan tüm insanların insan haklarından yararlanabilmesini sağlamak için her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmalıdır. Ücretli bakım izni, evde destek hizmetleri, kısa süreli bakım desteği (*respite care*) ve toplum merkezleri (*community resource centers*) dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, destekleyici bir sosyal bakım altyapısına yatırım yapmak ve yüksek kaliteli bakım ve destek hizmetlerinin kamu tarafından sağlanmasını sağlamak, bakım verenlerin ve bakım ve desteğe ihtiyaç duyanların öz bakım ve kolektif bakım için zaman, enerji ve kaynak bulmalarını sağlamak hayati önem taşımaktadır.

48. Cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi ve daha sağlam bakım ve destek sistemlerinin kurulması, birbiriyle yakından bağlantılıdır ve yoksulluğun azaltılması, tüm insanların sağlığı, eğitimi, sosyal koruması ve refahının teşvik edilmesi gibi diğer hedefler için de kritik öneme sahiptir. Bu hedeflere ulaşmak ve yapısal bakım açığını kapatmak için, bakım ve desteğe kesişimsel feminist ve insan hakları temelli bir yaklaşım gereklidir. Bu yaklaşım, bakımın, insan onurunu, insan haklarını ve tüm insanların refahını desteklemesi gereken ekonomi de dahil olmak üzere toplumun işleyişi için hayati önem taşıdığı fikrine dayanmaktadır. Zararlı cinsiyet stereotipleri ve kültürel normlar dönüştürülmeli ve başkalarına bakmak, cinsiyetten bağımsız temel bir değer olarak teşvik edilmelidir. Politikalar, erkekleri ve oğlan çocuklarını bakım rollerine dahil etmeli ve hane halkı ve topluluklar içinde bakım sorumluluğunun paylaşılmasını teşvik etmelidir.

49. Mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile kadınların ve kız çocuklarının orantısız bakım işleri arasındaki ilişki bu raporda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, bakım ihtiyacı olan ve bakım sağlayan kişilerin kritik ihtiyaçlarını karşılamak için kanun önünde eşit muamele yeterli değildir. Devletlerin ayrımcılığı ortadan kaldırma ve toplumsal cinsiyete duyarlı ve kapsayıcı bakım sistemleri kurma yükümlülüklerinden sorumlu tutulması için uluslararası ve bölgesel insan hakları mekanizmaları güçlendirilmelidir. Bakım ve destek sistemlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan sürdürülebilir olmasını sağlamak için bütüncül yaklaşımlar gereklidir. Yukarıda bahsedilen CREATE çerçevesi (143) bu konuda devletler için kapsamlı ve uygulanabilir bir yol haritası görevi görebilir.

143 A/HRC/WG.11/42/1

Resmi olmayan çeviridir

B. Öneriler

50. Devletler, tüm insanlar için insan haklarını gerçekleştirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için, toplumsal cinsiyete duyarlı, kapsayıcı, insan haklarına dayalı ve sürdürülebilir bakım ve destek sistemleri oluşturmak için önlemler almalıdır.

(a) Bakım ve desteğin toplumların, ekonomilerin ve gezegenin sürdürülebilirliği için hayati önem taşıdığını ve hem toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hem de uluslararası alanda tanınan diğer tüm insan haklarının kullanılması için gerekli olduğunu kabul etmek;

(b) Bakım ve destek sağlayan ve ihtiyaç duyan kişilerin haklarına saygı gösterilmesi, bu hakların korunması ve yerine getirilmesi, bu kişilerin onuruna, özerkliğine ve iradesine tam olarak saygı gösterilmesi ve her ülkeye uygulanabilir tüm ilgili uluslararası insan hakları ve çalışma standartlarına uygun olarak bakım ve destek sistemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması;

(c) Bakım ve destek çalışmalarını genel ekonominin temel bir ayağı olarak görünür ve değerli kılmak ve bakım sağlayan ve bakım alan kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarını ve öz bakım ihtiyaçlarını karşılamak;

(d) Bakım ve destek hizmetlerinin değerini ve bakım ve destek sağlayanların ve ihtiyaç duyanların haklarını tanıyan 5R çerçevesini uygulamak için uygun önlemleri almak; bakım ve desteğe ihtiyaç duyanlara yönelik bakım ve desteği tehlikeye atmadan, ücretsiz bakım ve destek hizmetlerini azaltmak; ücretsiz bakım ve destek hizmetlerini hane halkları ile devlet, iş dünyası ve toplum arasında ve cinsiyetler arasında yeniden dağıtmak; ücretli bakım ve destek çalışanlarını ödüllendirmek; bakım ve destek sağlayanların ve ihtiyaç duyanların ve bunların örgütlerinin temsil ve katılımını sağlamak;

(e) Kısıtlayıcı rolleri pekiştiren ve kadınlara ve kız çocuklarına karşı ayrımcılığa katkıda bulunan zararlı toplumsal cinsiyet stereotiplerini dönüştürmek;

(f) Oğlan çocuklarının ve erkeklerin ücretsiz ve ücretli bakım ve desteğe eşit katılımını teşvik etmek;

(g) Kız çocukları, yaşlı kadınlar, engelli kadınlar ve kız çocukları ve nadir hastalıkları olanlar dahil olmak üzere farklı grupların farklı bakım ve destek ihtiyaçlarını tanımak ve onların onurunu, özerkliğini ve iradesini sağlamak;

(h) Kesişen ayrımcılık biçimleriyle karşı karşıya olan kadın ve kız çocuklarının – özellikle engelli kadınlar, kırsal kesimde yaşayan kadınlar, yaşlı kadınlar ve göçmen ve mülteci kadınlar – bakım ve destek sistemlerinin tasarlanmasına, uygulanmasına ve izlenmesine, bakım ve destek ihtiyaçlarına ilişkin süren veri toplama çalışmalarına ve araştırmalara katılımını sağlamak.

51. Devletler, ücretli ve ücretsiz bakım ve destek çalışanları için emekve ekonomi alanında yasal korumaları, aşağıdakiler de dahil olmak üzere güçlendirmelidir:

(a) Her ülkeye uygulanabilir tüm uluslararası insan hakları ve çalışma

Resmi olmayan çeviridir

standartlarına uygun olarak, makul ücret, güvenli çalışma koşulları, sosyal koruma ve toplu pazarlık dahil olmak üzere ücretli bakım çalışanlarının haklarını garanti altına almak;

(b) Ev işçileri, toplum sağlığı ve bakım çalışanları ve göçmen işçiler dahil olmak üzere bakım işçileri örgütlerinin politika yapımında temsil edilmesini ve katılımını sağlamak ve uluslararası insan hakları ve çalışma standartlarına uygun olarak eşit muamele ve koruma sağlamak;

(c) Kayıtdışı bakım işleri ve işletmelerinin kayıt altına alınması ve enformelleşmelerinin önlenmesi dahil olmak üzere, insana yakışır işler yaratan toplumsal cinsiyeteduyarlı istihdam ve makro-ekonomik politikaları teşvik etmek.

52. Devletler, halklarına sağlık hizmetleri, eğitim ve sosyal koruma dahil olmak üzere toplumsal cinsiyete duyarlı ve evrensel temel bakım ve destek sağlamalıdır.

(a) Kadınların, yaşam seçimlerini ve haklarından yararlanma becerilerini artıracak hamilelikle ilgili kararlar alabilmelerini sağlamak;

(b) Evrensel çocuk, annelik/babalık/ebeveynlik ve emeklilik yardımları dahil olmak üzere evrensel ve toplumsal cinsiyete duyarlı sosyal koruma sağlamak; engellilikle ilgili ek maliyetleri dikkate almak ve kapsamı gayri resmi ve göçmen işçilere genişletmek;

(c) Yoksulluğu azaltmak ve eğitime ve insana yakışır iş fırsatlarına erişimi sağlamak için kırsal altyapı, ulaşım, çocuk bakımı ve sağlık hizmetlerine yatırım yaparak, tarım sektöründe çalışanlar da dahil olmak üzere kırsal kesimdeki kadınların bakım sorumluluklarını ve ihtiyaçlarını desteklemek;

(d) Toplum ve kadın örgütlerini kamu hizmetleri, altyapı ve sosyal koruma için toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye dahil etmek.

53. Devletler, bakım odaklı bir yönetim, ekonomi ve topluluk geliştirmek üzere sistemik değişim için aktif olarak çalışmalıdır, örneğin:

(a) Sivillerin zarar görmemesini ve sağlık ve insani yardım çalışanları ile sivil bakım altyapısının silahlı çatışmalarda hedef alınmamasını sağlamak için uluslararası insani hukuku uygulamak;

(b) Kamu kaynaklarını militarizasyondan uzaklaştırıp, insan hakları ve ekolojik sürdürülebilirliğe dayalı toplumlar inşa etmeye yönlendirmek;

(c) Toplumsal yeniden üretim, ekonomik üretim ve ekolojik yenilenmeyi birbirine bağlayan bütüncül ve sistemik bir bakış açısı benimsemek;

(d) Bakım ve destek sağlayan ve ihtiyaç duyanların boş zaman, dinlenme, sağlık, topluma dahil olma ve kamusal, sosyal ve kültürel yaşama eşit katılım haklarından yararlanmalarını sağlayan mevzuat ve kamu hizmetleri yoluyla öz bakım ve kolektif bakım girişimlerini desteklemek;

Resmi olmayan çeviridir

(e) İnsan hakları savunucularını, kadın hakları savunucularını ve çalışmaları insanlara ve gezegene bakım sağlamayı içeren çevrecileri korumak;

(f) Ekonomik, ekolojik ve sosyal açıdan sürdürülebilir bakım ve destek sistemlerini finanse etmek için kamu bütçelerini ve vergilendirmeyi reform etmek, yüksek gelirli kişiler ve şirketler için orantılı ve artan vergilendirme dahil olmak üzere gelir dağılımı adaleti ve adil mali politikalara odaklanmak;

(g) Bakım ve desteği ulusal sürdürülebilir kalkınma ve iklim stratejilerine entegre etmek;

(h) Politika ve yasal düzenlemelere bilgi sağlamak amacıyla, ücretli ve ücretsiz bakım ve desteğin kapsamını, değerini ve ihtiyacını ölçmek için gelir, toplumsal cinsiyet, yaş, ırk, etnik köken, göç, yerli ve azınlık statüsü, engellilik, coğrafi konum ve diğer ilgili özelliklere göre ayrıştırılmış bakım ve destek çalışmalarına ilişkin verileri toplamak ve yaymak.

54. Uluslararası finans kurumları da dahil olmak üzere uluslararası toplum:

(a) Kaynakların toplumsal cinsiyete duyarlı biçimde yeniden dağıtımı, insan hakları ve refahı önceliklendirmek için eşitlikçi ticaret ve yatırım politikaları ile borç iptali veya borç hafifletmesini teşvik etmelidir;

(b) Çevresel kirlilik ve vergi kaçakçılığı gibi konularda şirketlerin hesap verebilirliğini sağlamalıdır.

55.* Şirketler ve bunlar üzerinde yargı ve kontrol yetkisi bulunan devletler ile bölgesel ve uluslararası kuruluşlar şunları yapmalıdır:

(a) İnsan haklarının gerçekleştirilmesini sağlamak için, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın sona erdirilmesi için aktif olarak çalışmak da dahil olmak üzere, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2024 tarihli insana yakışır iş ve bakım ekonomisi ile ilgili kararını uygulamalıdır;

(b) Uzaktan ve hibrit çalışma, daha kısa çalışma haftaları dahil olmak üzere, iş ve ev yaşamı arasında denge sağlayan işyeri kültürleri ve uygulamaları oluşturun. "Esnek çalışma saatleri" düzenlemelerinin kadın çalışanlara veya toplumsal cinsiyet eşitliğine mutlaka fayda sağlamadığını, ancak bu sonuçlar için kasıtlı olarak tasarlanması gerektiğini kabul edin.

(c) İşe alım politikalarında bakım ve destek çalışmaları yoluyla geliştirilen becerilerin değerini kabul edin.

(d) Diğer işverenler ve yerel yönetimlerle işbirliği yaparak çalışanlar, aileler ve topluluklar için bakım ve destek hizmetleri geliştirmek.

Resmi olmayan çeviridir

EK

Çalışma Grubunun Ana Faaliyetleri (Mayıs 2024–Nisan 2025)

I. Oturumlar

1. 29 Nisan-3 Mayıs 2024 tarihleri arasında New York'ta düzenlenen kırkıncı oturumunda Çalışma Grubu, BM Genel Sekreteri, İnsan Hakları Genel Sekreter Yardımcısı, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcileriyle bir araya geldi. Ayrıca Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesi Birimi (UN-Women), Kalkınma Hakkı Uzman Mekanizması (EMRTD) ve üye devletlerin temsilcileriyle de bir araya geldi. Çalışma Grubu'nun 2024'teki üçüncü yıllık oturumu, BM'nin likidite krizi nedeniyle iptal edildi.

2. 14-18 Ekim 2024 tarihleri arasında Çalışma Grubu, Güney Afrika için bölgesel bir toplantı düzenledi. Toplantı sırasında, yargıçlar, akademisyenler, sivil toplum temsilcileri ve kız çocukları örgütlerinin yanı sıra Güney Afrika Cinsiyet Eşitliği Komisyonu, Güney Afrika'daki BM Mukim Koordinatör Ofisleri ve Afrika bölgesel kurumlarının temsilcileriyle bir araya geldi. Çalışma Grubu ayrıca, cinsiyet ayrımcılığının yasallaştırılması konusunda Afgan kadın insan hakları savunucuları ile karma bir tartışma düzenledi. (1)

3. 13-17 Ocak 2025 tarihleri arasında Cenevre'de düzenlenen kırk birinci oturumunda Çalışma Grubu, üye devletler, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, İnsan Hakları Konseyi (HRC) Başkanı, Çocuk Hakları Komitesi, sivil toplum kuruluşları ve çeşitli bölgelerden kız çocukları ile toplantılar düzenledi. Ayrıca, kürtaja vicdani ret konusunda rehber belgesinin lansman etkinliğini düzenledi (2) ve BM kurumları ve OHCHR temsilcileriyle bakım ve destek konusunda istişarelerde bulundu. Bu vesileyle, cinsiyet eşitliği ve cinsiyet karşıtı tepkilerle ilgili bir kılavuz belge de yayınladı. (3) Nisan 2025'te, devletlere ve uluslararası ekonomik kurumlar ve ticari işletmeler dahil olmak üzere diğer ilgili aktörlere dönüştürücü ve cinsiyet eşitliğini fiilen gerçekleştirme konusunda rehberlik edecek kapsamlı ve uygulanabilir bir yol haritası olan CREATE Çerçevesi'ni tanıtan, gerçek toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili bir kılavuz belge daha yayınladı. (4)

II. Ülke ziyaretleri

4. Çalışma Grubu, 22-31 Temmuz 2024 tarihleri arasında Dominik Cumhuriyeti'ni ve 2-13 Aralık 2024 tarihleri arasında Tayland'ı ziyaret etti. Çalışma Grubu, hükümetlerin işbirliği için teşekkür eder ve devletleri ziyaret taleplerine olumlu yanıt vermeye teşvik eder.

III. İletişim ve basın açıklamaları

5. Çalışma Grubu, tek başına veya diğer görevlilerle ortaklaşa olarak hükümetlere ve diğer paydaşlara çeşitli iletişimler göndermiştir. Bu iletişimler, ayrımcı yasa ve uygulamalar, kadın insan hakları savunucularının hakları, özgürlüklerinden mahrum bırakılmış kadınlar, silahlı çatışmalardan etkilenen kadınlar ve kız çocukları, çevrimiçi ve çevrimdışı cinsiyete dayalı şiddet, cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarının ihlalleri ve uluslararası finans kurumları tarafından zorunlu kılınan mali politikaların toplumsal cinsiyete dayalı etkileri gibi konuları ele almıştır. Çalışma Grubu, hem bireysel olarak hem de diğer görevliler, insan hakları sözleşme organları ve bölgesel mekanizmalarla ortaklaşa basın açıklamaları yayınladı.

Resmi olmayan çeviridir

IV. Diğer faaliyetler

6. Çalışma Grubu üyeleri, resmi sıfatlarıyla çok sayıda başka faaliyetlerde bulunmuştur. Özellikle, Başkan, Genel Kurul'un yetmiş dokuzuncu oturumunda sözlü bir rapor sunmuş, Kadınların Statüsü Komisyonu'nun altmış dokuzuncu oturumunda bir konuşma yapmış ve Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Uzmanlar Komitesi'nin (ACERWG) kırk beşinci olağan oturumunda çocuklara yönelik şiddet konulu bir panel tartışmasına katılmıştır. Ayrıca, Çalışma Grubu üyeleri, İnsan Hakları Konseyi Başkanı'nın Cinsiyet Eşitliği Danışma Kurulu toplantılarına, 2025 Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu SDG 5 Uzman Grubu Toplantısı'na, Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi (UNCAC) Koalisyonu tarafından düzenlenen toplantılara, BM Kadın Birimi Afganistan tarafından düzenlenen Afgan kadın ve kız çocuklarının durumuna ilişkin uzman toplantısına ve Ailenin üyelerinin insan haklarını destekleme rolüne ilişkin devletlerin yükümlülüklerine ilişkin İnsan Hakları Konseyi Panel tartışmasına katıldı. Çalışma Grubu, Kadınlara Yönelik Ayrımcılık ve Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bağımsız Uzman Mekanizmaları Platformuna aktif olarak katılmaya devam etti.

---

*__Çevirmenlerin notu:__ Raporun orjinalinde, 54'ten 56. paragrafa geçilmişti. Bu Türkçe çeviride bu dizgi hatası düzeltilmiştir.

1 A/HRC/WG.11/40/1.
2 A/HRC/WG.11/41/1.
3 A/HRC/WG.11/41/2.
4 A/HRC/WG.11/42/1.
5 Tüm iletişim bilgileri https://spcommreports.ohchr.org/TmSearch/TMDocuments adresinde, basın bültenleri ise Latest | OHCHR adresinde mevcuttur.

Resmi olmayan çevirdir